

AZ ERDŐ

AZ 1862-BEN ALAPÍTOTT ERDÉSZETI LAPOK 101. ÉVFOLYAMA

XV. ÉVFOLYAM 5. SZÁM 193—240. OLD. 1966. MÁJUS

T A R T A L O M

<i>Dr. Sali Emil</i> : Állami erdőgazdaságaink 1964/65. évi eredményei	193
<i>Dr. Nemky Ernő</i> : Fekete Lajos emlékezete	198
<i>Varga Béla</i> : Az erdőművelés munkaerőgondjainak megoldására irányuló törekvések a Mátrai Erdőgazdaságban	202
<i>Dr. Keresztesi Béla</i> : Az Erdészeti Tudományos Intézet 1966—70. évi kutatási terve	211
<i>Larjuhin, G. A.</i> : Az erdőgazdasági munkák gépesítése a Szovjetunióban	218
<i>Dr. Papp László</i> : 1965/66 telének időjárása	227

IRODALMI SZEMLE:

A külföld a magyar erdőgazdaságról (<i>Kolossváry Sz.-né</i>)	230
Kolhozközi erdőgazdaságok a Szovjetunióban (<i>Dr. Keresztesi B.</i>)	231
Szmerdov, V. V.: Forgató berendezéssel ellátott markoló (<i>Walter F.</i>)	231
Keskeny nyomtávú traktor az erdőgazdaságok számára (<i>Szilágyi B.</i>)	231
A kutatásnak a faipar szempontjából való jelentősége (<i>Jérome R.</i>)	232
Az erdei munkások utánpótlása gondot okoz Ausztriában (<i>Jérome R.</i>)	322
Vegyszeres gyomirtáshoz (<i>Jérome R.</i>)	233
Kereken mozgó lépcsőállvánnyal (<i>Jérome R.</i>)	233
Komplex munkacsapat alkalmazása a fakitermelésben (<i>Partos Gy.</i>)	234
A Vlu-4 közelítő drótkötélpálya (<i>Jérome R.</i>)	234

CÍMKÉP: Fűz csíráztatás

HÁTTLAPON: A Fűz- és Nádipari Vállalat export raktára Békésen (*Foto: ERTI, Jérome R. felvételei*)

С О Д Е Р Ж А Н И Е

<i>Д-р Шали Э.</i> : Результаты работы Гослесхозов за 1964/65 годы	193
<i>Д-р Немки Э.</i> : Память Лайоша Фекете	198
<i>Варга Б.</i> : Разрешение проблемы потребности в рабочей силе для лесоводства в Матрайском Лесхозе	202
<i>Д-р Керестеши Б.</i> : План исследований Научно-исследовательского Института лесного хозяйства на 1966—1970 годы	211
<i>Ларюхин Г. X.</i> : Механизация лесохозяйственных работ в Советском Союзе	218
<i>Д-р Пapp Л.</i> : Погода зимы 1965/66 годов	227

I N H A L T S V E R Z E I C H N I S

<i>Dr. Sali E.</i> : Die Wirtschaftsergebnisse der Staatlichen Forstwirtschaftsbetriebe im Jahre 1964/65	193
<i>Nemky E.</i> : Lajos Fekete zum Gedächtnis	198
<i>Varga B.</i> : Bestrebungen zur Lösung der Arbeitskräftesorgen des Waldbaus im Staatlichen Forstwirtschaftsbetrieb Mátra	202
<i>Dr. Keresztesi B.</i> : Der Forschungsplan 1966—1970 des Instituts für Forstwissenschaften	211
<i>Larjuhin, G. A.</i> : Die Mechanisierung der forstwirtschaftlichen Arbeiten in der Sowjetunion	218
<i>Dr. Papp L.</i> : Das Wetter im Winter 1965/66	227
Literarische Rundschau	230

A lapban megjelent tanulmányok szerzői

Dr. Keresztesi Béla, az Erdészeti Tudományos Intézet igazgatója, Budapest; *Larjuhin, A. G.*, a Szövetségi Erdőművelési és Erdészeti Gépesítési Kutató Intézet Erdősítési Gépesítési Laboratóriumának vezetője, Puskinó, SzU; *Dr. Nemky Ernő* egyetemi tanár, Erdészeti és Faipari Egyetem, Sopron; *Dr. Papp László* tudományos főmunkatárs, Erdészeti Tudományos Intézet, Kecskemét; *Dr. Sali Emil*, az Országos Erdészeti főigazgatóság vezetőjének helyettese, Budapest; *Varga Béla*, a Mátrai Áll. Erdőgazdaság erdőművelési csoportvezetője, Parádfürdő.

Állami erdőgazdaságaink 1964/65. évi eredményei

DR. SALI EMIL

Az 1964/65. — egyben a második ötéves tervidőszak utolsó — gazdasági évi tervének teljesítését az árvíz és a rendkívüli időjárás valamennyi erdőgazdaság területén nehezítette. Az árvíz különösen a Kisalföldi és a Dunaártéri Állami Erdőgazdaság területén okozott nagy károkat: hosszú hónapokra megbénította a termelőmunkát, s az épületekben, egyéb állóeszközökben és az erdősítésekben jelentős veszteségek keletkeztek.

A terv teljesítésének értékelésében e roppant nehézségeket és az ezek leküzdésére tett erőfeszítéseket figyelembe kell vennünk. Mindezek szerint az állami erdőgazdaságok dolgozói az elmúlt gazdasági évben elért eredményeikért elismerést érdemelnek.

Fakitermelés

Erdőgazdaságaink 3003 ezer m³ vágáslapfeletti nettó fatömeget termeltek ki. Ez a tervben megszabott feladatnál mindössze néhány ezer m³-rel több.

Az árvízzel leginkább sújtott két erdőgazdaság fakitermelési tervét a gazdasági év folyamán jelentősen csökkentettük, mert — ha az árvíz levonulása után fakitermelési tervüket teljesíthették is volna — a faanyag elszállítására és értékesítésére módjuk nem volt. A népgazdasági szükségleteket — a tervben megszabott mértékig — más erdőgazdaságok értékesítési feladatainak növelésével gyakorlatilag ki tudtuk elégíteni.

A tervhez képest az erdőgazdaságok 2⁰/₀-kal több iparifát termeltek ki. Az összes vastagfára vonatkoztatott iparifakihozatal (62,6⁰/₀) 0,1⁰/₀-kal jobb a tervezettnél, de 0,2⁰/₀-kal kisebb az előző évinél.

A rendelkezésünkre álló adatok egyértelműen azt bizonyítják, hogy a hazai erdők faállományyaiból kielégíthető szükségleteket és a meglévő feldolgozási lehetőségeket figyelembe véve a kitermelhető faanyagok ipari hasznosításában tetőzés következett be. Ezen a téren további jelentősebb előrehaladás csak újabb fafeldolgozó üzemek belépése révén lehetséges.

A kitermelt fatömeg 4,1⁰/₀-a a tisztításokból, 35,8⁰/₀-a a gyérítésekből és 60,1⁰/₀-a a véghasználatokból került ki. A véghasználat fatömege és ennek a kitermelt összes fatömegben belül az aránya is évről évre nő. A gazdasági év folyamán keletkezett vágásfelújítási kötelezettség 26⁰/₀-a a rontott erdők kitermelése folytán adódott.

További jelentős fejlődés mutatkozik a fakitermelés gépesítésében. E téren az 1960/61. gazdasági évben 47,9⁰/₀-os, a elmúlt gazdasági évben már 85,9⁰/₀-os gépesítési fokot értünk el.

Fagyártmánytermelés

Az erdőgazdaságok 414,5 ezer m³-es tervvel szemben 429,3 ezer m³ fűrész-árut és fagyártmányt termeltek. Ezen belül azonban elmaradás van talpfában, bányadorongban, széldeszében, bordalécben és mezőgazdasági szerfás épület-készletben. Ezekben a termékekben évközben csökkent a szükséglet, s alapvetően ez az oka az eredeti termelési tervhez képest mutatkozó elmaradásnak.

A fagyártmányfából előállítható termékekben általában is csökken a kereslet, s ennek következménye az, hogy a termelés — a terv túlteljesítése ellenére is — mennyiségileg kevesebb az 1963/64. gazdasági évinél.

Felvásárlás

A tervhez viszonyítva 17,4 ezer m³-rel kevesebb faanyagot vásároltunk fel. Ezen belül azonban a tervezettnél több tűzifához, ugyanakkor 20 ezer m³-rel kevesebb iparifához jutottunk. Különösen kedvezőtlen volt a helyzet a gazdasági év első felében. A lemaradás teljes behozása nem volt lehetséges, mert igen sok termelőszövetkezet és a vízügyi igazgatóságok az árvíz és a kedvezőtlen időjárás miatt a gazdasági év végéig sem tudták fakitermelési tervüket teljesíteni.

Faanyagmozgatás

Erdőgazdaságaink az elmúlt gazdasági évben 5,7 millió m³ primér- és fagyártmányválasztékot mozgattak meg. A teljesítés több, mint 0,6 millió m³-rel kisebb a tervezettnél. Az összes anyagmozgatáson belül azonban 100 ezer m³-es túlteljesítés mutatkozik a közelítésben.

A gazdasági év folyamán sem a saját, sem az idegen szállítóeszközök teljesítménye nem érte el a tervezett szintet.

Megjegyezzük, hogy a faanyagmozgatás egyre nagyobb nehézségek elé állítja erdőgazdaságainkat. Jelentős eredményei vannak annak a céltudatos törekvésnek, hogy az összes anyagmozgatási feladatnak egyre nagyobb részét végezhessük saját eszközökkel. 1961/62-ben a fatömeg 70%-át, 1964/65-ben 81%-át mozgattuk saját eszközökkel. Az összes m³km-ben ugyancsak ebben az időszakban 42%-ról 62%-ra nőtt saját eszközeink teljesítésének aránya. Ez a fejlődés azonban lassúnak mutatkozik — különösen kedvezőtlen időjárású esztendőkből — a növekvő feladatok maradéktalan ellátásához.

Faanyagértékesítés, készletek.

Az erdőgazdaságok a gazdasági évben értékesítési tervüket mind iparifában, mind tűzifában 99%-ra teljesítették. Közel 23 ezer m³ értékesítési lemaradás volt bányafában és pillérfában. Ennek mintegy fele a felvásárlási lemaradással függ össze, másrészt viszont az említett teljes mennyiséggel csökkent év közben ezekben a választékokban az igény.

Külön említést érdemel, hogy az 1965. naptári éves papírfaexporttal kapcsolatos feladatot az erdőgazdaságok már az első háromnegyed évben 16,5 ezer űrm-rel túlteljesítették.

Tölgy-, bükk- és fenyőrönk, parkettaléc, lamellafríz, szőlőkaró és fűrészelt ceruzafa értékesítésben aránylag jelentős a túlteljesítés. Széldeszében, bordafában, dongában és talpfában lemaradás mutatkozott. Szorgalmazás ellenére is kevesebbet értékesítettünk fenyőbányafában, vezetékoszlopban, fűz farostfában és cserrönkben, viszont tilalom ellenére is többet bányabéléspallóban, mint amennyit a terv előírt.

A gazdasági év végére — az előző gazdasági év hasonló időpontját véve alapul — az erdőgazdaságok faanyagkészlete 150 ezer m³-rel nőtt. Az anyagmozgatási feladatok terén bekövetkezett lemaradás a megnövekedett készletek

készletezési helyek szerinti megoszlására is kedvezőtlenül hatott (tő mellett 46⁰/₀, közbenső rakodón 32⁰/₀, feladóállomáson 22⁰/₀).

Erdőművelés

A magtermelésre — mint már évek óta — a hiány a jellemző. Az utóbbi esztendőik időjárása kedvezőtlenül hatott a magtermésre. Jelentős erőfeszítéseket teszünk a szórványos magtermés lehető teljes összegyűjtésére, illetve az ezután is adódó hiányoknak magimport útján való csökkentésére.

A maghiány számos fafaj csemetetermelésében is tükröződik. Az erdőgazdaságok az erdőfelújítások első kivételében 906 ha, az erdőtelepítés első kivételében 296 ha túlteljesítést értek el. Ezekben belül a nyárasítási tervhez képest többet végeztek 358, illetve 111 ha-ral.

A gazdasági év végéig csökkent a folyamatban levő erdőfelújítások és erdőtelepítések területe. Ezenkívül nagyobb területen váltak befejezetté az erdőfelújítások, mint amekkora területen új kötelezettség keletkezett. Erdőgazdaságaink nagy érdeme a területi terv túlteljesítése és egészében az erdősítési munkák szakszerű végrehajtása a táji erdőművelési technológiák következetes megtartásával. Kétségtelen, hogy az időjárás is kedvező volt az erdősítések megmaradására, ez a körülmény azonban kisebb hatású volt — pénzügyileg is — mint a jó munka.

Az erdőfelújítások terén országosan kielégítő a helyzet. Néhány — e téren jelentősen elmaradt — erdőgazdaságunk hiányosságainak megszüntetését a folyó gazdasági éves terv és a prémiumfeltételek kialakítása révén megkezdjük.

Munkaügy

Az állami erdőgazdaságok figyelemre méltó eredményeket értek el a létszám-, a beralap- és az átlagbérgazdálkodásban.

A tervben megszabott évi átlagos munkáslétszámban öt százalékot, az alkalmazottak létszámában egy százalékot meghaladó megtakarítást értek el. Az érvénybeléptetett felsőbb rendelkezések szerint a beralap felhasználásában kisebb arányú megtakarítást kellett elérni, mert az egyébként fel nem használt beralap jelentős részével javítani lehetett az átlagbéreket. Minthogy egyes feladatok kényszerítő okok miatt nem voltak elvégezhetőek, más feladatok időközben — az időjárás miatt — részben feleslegesekké váltak, az erdőgazdaságok csak a valóságos létszámmegtakarítást vehették alapul. Ily módon a tervhez viszonyítva munkásaink átlagbére kb. két százalékkal, alkalmazottainké mintegy másféltized százalékkal nőtt.

A termelés gazdaságossága

Az állami erdőgazdaságok a halmozott termelési értékre vonatkozó tervüket 100,9⁰/₀-ra teljesítették. Üzemi eredményük 39,9 millió Ft-tal több a tervezettnél. A jogos, illetve indokolt eredménykorrekciók figyelembevételé után — két erdőgazdaság kivételével — valamennyi teljesítette, illetve túlteljesítette eredménytervét. A 29 erdőgazdaság közül 21 nyereséggel, 8 pedig veszteséggel zárta a gazdasági évet. Az előző gazdasági évben még 11 erdőgazdaságunk dolgozott veszteséggel.

A termelés költségszintje 2,1⁰/₀-kal csökkent. Ebből 1,8⁰/₀ a munkabérek és ezek közterheinek a szerepe.

Néhány ágazat pénzügyi eredményét a következőkben foglalhatjuk össze:

Az erdőfelújítási és az erdőtelepítési ágazatokon az együttes eredményjavulás 36,3 millió Ft. Ennek kerekén a fele minden kétséget kizáróan az erdőgazdaságok jó munkájának eredménye (mesterséges erdősítések tervének túlteljesi-

tése, költségek csökkentése). A javulás másik felének jelentős — pontosan meg nem állapítható — része tulajdonítható az erdősítésekre általában kedvező időjárásnak.

A fahasználati ágazatot 11 erdőgazdaság eredményromlással zárta. Mintegy 3 millió Ft eredményromlás tapasztalható az erdőgazdaságok összesített adataiban is. Ebben egyrészt az játszik közre, hogy az árvízzel leginkább sújtott két erdőgazdaságnál — amint már említettük — csökkentettük a fakitermelést és így a termelésiérték-tervet sem teljesítettük, másrészt — a segédüzemágak önköltségének növekedése folytán — az ezek szolgáltatásait igénybe vevő fahasználati ágazaton is nőttek a költségek.

A fagyártmánytermelési ágazat eredménye kereken 6 millió Ft-tal javult. A tervhez képest ugyan túlteljesítettük némileg az értéktervet, de ez — ugyanúgy, mint a mennyiségi teljesítés — még így sem éri el az előző évit.

Említést érdemel, hogy a vad- és halgazdasági ágazaton a tervhez viszonyítva közel másfél millió Ft-os eredményjavulás tapasztalható. Ezt azért kell kedvezően értékelnünk, mert — véleményünk szerint — ezzel megkezdődött a még mindig nagyon veszteséges ágazat eredményének következetes javítása.

Külön is szükséges kiemelnünk azt, hogy az általános költségekben — amelyek a korábbi évek folyamán következetesen nőttek — mód nyílt ennek a folyamatnak a megállítására. Az előző évihez képest már a terv is kevesebbet irányzott elő, de erdőgazdaságaink még ehhez viszonyítva is jobb eredményt értek el. Az országosan 4,6 millió Ft-os megtakarítás 19 erdőgazdaság céltudatos törekvését mutatja, a másik 10-nél túllépték a tervezett költséget. A megtakarítás értékét az is növeli, hogy a tényszámok a nem tervezhető költségeket (pl. a kötbéreket) is tartalmazzák.

A pénzügyi eredmény javulása az erdőgazdasági dolgozók nyereségrészesedését az előző évihez képest mintegy 50%-kal növelte.

Mínthogy az 1965. év egyben a népgazdaság második ötéves tervének utolsó éve volt, szükséges röviden megemlítenünk, hogyan valósítottunk meg néhány fontosabb célt.

1. A bruttó fakitermelés országosan 4250 ezer m³-re (az 1960. évihez képest 108,6%-ra) való emelése volt egyik feladatunk. Ezt 4549 ezer m³-re (illetve 116,2%-ra) teljesítettük.
2. Az állami erdőgazdaságok bruttó 3300 ezer m³-es (107,2%-os) tervével szemben 3497 ezer m³-t (113,6%) termeltünk ki.
3. Az állami erdőgazdaságoknak az 1960. évi 1317 ezer m³ iparifatermelését 1965-ben a terv szerint 1490 ezer m³-re (113,1%) kellett növelniök. A teljesítés 1637 ezer m³ (124,3%).
4. Az erdőtelepítés és a fásítás első kivitelének terve 96 800 ha-t írt elő. Az ismert okok miatt a teljesítés mindössze 72 000 ha.
5. A nyártelepítés és fásítás első kivitelének terve 52 000 ha-os feladatot tartalmazott. Az eredmény 37 300 ha.

Mind az elmúlt gazdasági évi, mind az ötéves tervidőszak tényszámainak vizsgálata több, lényeges következtetésre ad módot. A teljességre való törekvés nélkül az alábbiak megemlítését tartjuk szükségesnek.

1. Az elmúlt évek folyamán tetőzött az iparifakihozatali százalék és a fagyártmánytermelés mennyisége. Több, nagy fatömeget jelentő választékban csak gondos munkával előzhetjük meg inkurrens készletek keletkezését. A hazai erdőkből kitermelhető választékok jelentős részében nem nő, hanem csök-

ken a kereslet. Másrészt viszont — a hazai erdőkből ki nem termelhető — választékok felhasználása növekszik. Ezeknél az okoknál fogva feltétlenül szükséges a hazai kitermelésű fát keresett választékká (farostlemezzé, cellulózzá) feldolgozó iparágak gyors fejlesztése, mert csak így módon tudjuk csökkenteni az importot, illetve az import növekedésének ütemét. Az utóbbi években kialakult helyzet különösen élesen rávilágít arra, hogy az összes iparifakihozatal alakulása sokkal inkább függ az erdőgazdálkodáson kívüli (pl. faipari, cellulózipari) körülményektől, mint az erdőgazdaságok e téren végzett jó vagy rossz munkájától.

2. A hazai erdőkből kitermelhető iparifaválasztékok mennyiségének tetőzése magával hozza azt a következtetést is, hogy az erdőgazdálkodás pénzügyi eredményességének növelésében gyakorlatilag alig van már mód az egységre eső termelési értéknek a növelésére. Ez az extenzív jellegű tartalék megszűnt. A további fejlődés e téren csakis az intenzív fejlesztésben, azaz az önköltségek következetes csökkentésében kereshető.
3. A termelési költségek csökkentése nem folyhat az erdőgazdálkodás távlati céljainak rovására. Az állami erdőgazdaságok feletti hatósági felügyelet erősítésével is meg kell előzünk néhány tendenciájában egészségtelen törekvést (erdőfelújítások elhanyagolása, az előhasználatok csökkentése, a száradék kitermelésének elhanyagolása stb.).
4. A fakitermelést jelentős mértékben és gyors ütemben növelni kell, mert ezt faállományaink — különösen néhány fafajban — feltétlenül szükségessé teszik. A növeléshez szükséges anyagi eszközöket biztosítani kell az erdőgazdaságok részére, s számba kell vennünk a növelés várható gazdasági következményeit is. Ez utóbbi annál fontosabb, mert a fakitermelés növelése az új ipari kapacitások megépítéséig a tűzifában, tehát a legolcsóbb választékban okoz az eddigihez képest többletet.

Végző összefoglalásul megállapíthatjuk, hogy — a népgazdaság egészéhez hasonlóan — az erdőgazdálkodásban is nőnek a feladatok és emellett összetettebbé, bonyolultabbá válnak. A gazdaságvezetés új módszereinek előkészítése, a mi területünkön való kialakítása megköveteli mindennek a figyelembevételét. A vezető és nem vezető beosztásban dolgozó munkatársainknak a nagyobb önállósággal és nagyobb felelősséggel végzendő munkájukra ezek tudatában szükséges felkészülniök.

Д-р Шали Э.: РЕЗУЛЬТАТЫ РАБОТЫ ГОСЛЕСХОЗОВ ЗА 1964/65 ГОДЫ.

1964/65 хозяйственным годом в лесхозах закончилось выполнение второго пятилетнего плана. За этот лесозаготовки составили 4,549 тыс. м³, т. е. 116,2% против планируемого. Выход деловой древесины за прошлые годы видимо кульминировал. В настоящее время выход деловой древесины зависит скорее от развития деревообрабатывающей промышленности, чем от работы лесхозов. Для увеличения производственной стоимости, приходящей на единицу продукта, уже едва ли имеется возможность.

Дальнейшее развитие должно происходить в интенсивном развитии производства, в последовательном снижении себестоимости. Однако это снижение себестоимости не должно происходить в ущерб перспективных целей лесного хозяйства, поэтому следует усилить ведомственный надзор при подготовке новых методов ведения хозяйства.

Dr. Salí E.: DIE WIRTSCHAFTSERGEBNISSE DER STAATLICHEN FORSTWIRTSCHAFTSBETRIEBE IM JAHRE 1964/65.

1964/65 beendigten die Forstwirtschaftsbetriebe die Erfüllung des zweiten Fünfjahrplans. In diesem Zeitraum stieg der brutto Holz einschlag des Landes auf 4549 tausend fm, d. h. auf 116,2% der geplanten Zahl. Die Nutzholzausbeute kulminierte sichtbar in den vergangenen Jahren. Heute hängt die Nutzholzausbeute viel mehr von der Entwicklung der Holzindustrie, als von der Arbeit der Forstwirtschaftsbetriebe ab. Für die Erhöhung des Produktionswerts je Produkteinheit gibt es kaum mehr eine Möglichkeit. Die Weiterentwicklung soll durch eine intensive Förderung der Produktion und eine konsequente Selbstkostenenkung erfolgen. Die Kostensenkung darf jedoch nicht die perspektiven Zielsetzungen der Forstwirtschaft beeinträchtigen. Seitens der Oberbehörde soll daher eine verstärkte Aufsicht bei der Vorbereitung der neuen Methoden der Wirtschaftsführung erfolgen.